

om det netop er den passende Størrelse, vi have sat, men det er jo noget, der kan forhandles om. Det er ikke just Meningen, at man vil udlægge en saa stor Havelod, at den skulde fremstaafe en væsentlig Del af en Arbejderfamilies Indtægt paa Landet.

Der kunde ogsaa være Spørgsmaal — og det Spørgsmaal er rejst, har jeg set, igennem Bladene — om ikke Lovforslaget burde udvides ogsaa til Købstæderne, saaledes, at man der kunde faa Nytte af en lignende Bestemmelse. Det vil vistnok støde paa en overordentlig Vanskelighed, fordi det netop der gælder om at træffe den passende Begrænsning. I Købstæderne ere Behoerne saa godt som alle jordløse, og dernæst ere de Lejere, og paa den Maade ville de jo falde ind under disse Bestemmelser; men det kan jo dog ikke være Meningen at ville faa alle de mindre næringsdrivende i Bjerne ind under den Slags Bestemmelser. Grænsen vil da være meget vanskelig at drage og maatte nærmest træffes af Byraadene, naar man skulde gaa ind paa Tanken, og da udelukkende kun med den Del for Dje, man nærmest kunde benævne Arbejderbefolkningen, dem, der ikke henhøre til Haandværkerstanden, men ligesom til Daglejarbejdere og andre med saadant grovere Arbejde beskæftigede Arbejdere. Det vil paa flere Maader støde paa Vanskelighed, forudsat, at Opgaven skal være den samme, som vi have tænkt os; en passende Bestæftigelse for Hustruen paa hendes eget Omraade. Den Bestæftigelse, der vil være med Dyrkingen af en saadan Have, vil være ganske anderledes uvant for mange Købstadvinder end for Kvinder paa Landet, der fra Varnsben af ere opvoksede ved den Slags Arbejde, dels i Haven, dels i Huset, dels paa Marken. Det er ikke utroligt, at det for mange Hustruer i Bjerne, selv om de maatte falde ind under den Kategori, som vilde komme i Betragtning ved Udlægning af saadanne Havelodder, vil være meget generende at komme til at gaa i deres Have og udøve et saadant Arbejde. Vi maa huske paa, at det ikke nær er saaledes at beskæftige sig udenfor Huset i Bjerne som paa Landet. Der er jo Arbejdet saa mange kritiske Dine underkastet, og det er det, jeg er bange for, at mange af disse Hustruer ville lade sig genere af, og derfor hellere ville søge Virksomhed paa andre Omraader, indenfor Husets Døre, hvad der jo ogsaa i Bjerne er større Lejlighed til, og da navnlig ved Bast, Strøgning, Syning og den Slags Gerning. Der er ved mange Byer meget udstrakte Havebrug,

idet man har lagt an paa, at næsten hveranden Familie har sin lille Have udenfor Byen. Men hvor dette er Tilfældet, ser man, at det i de allerfleste Tilfælde er Manden, der efter udført Dagsgerning tager Arbejdet i Haven, medens Konen kun gaar ud og ser derpaa, naturligvis fordi hun er uvant med Bestæftigelse, og fordi hun af Hensyn til saamange Ting, der skal tages Hensyn til i Købstæderne, ikke finder det passende for sig at tage fat med. I Nyborg har næsten hveranden Familie Have af Byens Forder; disse Have blive lejede ud for 9 Mar ad Gangen, og der er mange forskellige baade Haandværksmænd og Smaafunktionærer, der have en saadan Have. Her har jeg i disse Somre set, at det i Reglen er Manden, der udfører Arbejdet i sin Fritid, medens Hustruen nærmest kun kommer der for at passe sine Blomster lidt og for at nyde en Fritime i Haven. Noget andet er det, hvor en stor Del af Arbejderne have faaet overladt en lille Have af Byjorderne mod en meget billig Afgift, ja endnu meget billigere, end dette vil blive. Der deltagte Hustruene selv i Havernes Pasning, men der er Forholdet et lidt andet, fordi hele deres Levevis ogsaa inde i Bjerne er saaledes, at den Bestæftigelse, de derved have, ikke trykker dem. Deres Bestæftigelse indenfor deres Hus er navnlig Bast og Trapperengøring o. desl., og de, der maa befatte sig med dette Arbejde, ere allerede komne ud over det Stadium at genere sig ved at tage fat paa en Spade og en Haverive. Jeg nævner det for allerede paa Forhaand at gøre opmærksom paa, at det vil have sine Vanskeligheder at udvide Lovforslaget til at komme Bjerne til Gode, og at det vil have sine Vanskeligheder at træffe den Begrænsning, Lovforslaget maatte have.

Hvad Lovforslagets andre Bestemmelser angaar, gaa de jo nærmest ud paa at organisere, iværksætte Tanken eller Princippet i Lovforslagets Bestemmelser. Om disse Bestemmelser paa en eller anden Maade kunde være trufne bedre, er jo en Skønsag, og det er jo noget, der kan forhandles om. Det skal jeg ikke opholde mig videre ved, inden jeg hører de Indvendinger, der mulig fra en eller anden Side maatte fremkomme derimod. Viser det sig, at de have noget paa sig, at de Endringer, der foreslaas, maatte ere bedre end de Bestemmelser, vi have antaget for at være de rigtige, er det en Selvfølge, at Forslagsstillerne ville ofre dem al den Opmærksomhed, vi kunne. Jeg skal med disse indledende Bemærkninger anbefale Lovforslaget til det høje Tings Velvilje.